

20.09.2024

POL-2024-125487

Oikeusministeriö

VN/36649/2023

**Poliisihallituksen lausunto; OM:n lausuntopyyntö; luonnos hallituksen esitykseksi rikoslain 11 luvun muuttamiseksi**

Aluksi

Poliisihallitus on saanut oikeusministeriöltä lausuntopyynnön luonnoksesta hallituksen esitykseksi rikoslain 11 luvun muuttamiseksi. Esityksen tavoitteena on kriminalisoida vakavien kansainvälisten rikosten kieltäminen, vähättely ja hyväksyminen. Tämä muutos on osa Suomen sitoutumista kansainvälisiin ihmisoikeusnormeihin ja pyrkimystä torjua vihapuhetta sekä edistää yhteiskunnallista oikeudenmukaisuutta.

Esityksessä ehdotetaan lisättäväksi rikoslain 11 lukuun uusi pykälä, joka koskee holokaustin ja muiden vakavien kansainvälisten rikosten kieltämistä. Tämän lisäksi esityksessä tarkennetaan nykyisiä säännöksiä, jotta ne vastaavat paremmin kansainvälisiä velvoitteita ja kansallisia tarpeita.

Lausunto

Poliisihallituksen mukaan kriminalisointia tulisi tukea, ottaen huomioon HE-luonnoksessa esitetyt tarkennukset ja rajaukset rangaistavalle toiminnalle. Poliisihallituksen mielestä vihapuhe on otettava vakavasti, koska se rajoittaa keskustelua ja voi pahimmillaan johtaa vihamielisiin tekoihin.

Kiihottamisrikoksen esitöistä ja oikeuskäytännöstä saadaan hyvin ohjeita ehdotetun rangaistussäännöksen eri tunnusmerkistökijöiden tulkintaan, joita luonnoksessa on monilta osin käsitelty. Ehdotuksessa on löydetty tasapainoinen ja perusteltu ratkaisu sananvapauden, joka on turvattu perustuslaissa, ja rangaistavan vihapuheen välillä, ottaen huomioon kansainväliset sopimukset, jotka velvoittavat kriminalisointiin, sekä kotimaisen rikosoikeuden periaatteet, kuten tarkkarajaisuuden vaatimuksen. Säännös mahdollistaa riittävän laajasti poliittisen, tieteellisen, journalistisen ja kansalaiskeskustelun historiallisesti merkittävistä tapahtumista. Täsmällinen ja selkeä kriminalisointi on perusteltu lain soveltamisen ennakoitavuuden ja viranomaistoiminnan yhdenmukaisuuden kannalta. Selkeä kriminalisointi tukee myös ennaltaehkäisevää vaikutusta.

Ehdotetun rikoksen enimmäisrangaistus olisi yksi vuosi vankeutta, mikä mahdollistaisi myös vapautteen kohdistuvien pakkokeinojen käytön. Tällainen toimenpide voi tulla kyseeseen sananvapausrikosten yhteydessä, jos toiminta on poikkeuksellisen näkyvää, pitkäkestoista ja jatkuu viranomais-ten huomautuksista huolimatta.

Vihapuhurikoksia tehdään suurimmaksi osaksi netissä, mutta rikoksen enimmäisrangaistuksen vuoksi poliisi ei voisi käyttää pakkokeinoin tai poliisilain mukaisia pakkokeinoja, kuten suunnitelmallista tarkkailua, tietoverkossa tapahtuvaa peitetoimintaa tai peiteltyä tiedonhankintaa. Valeosto, jossa pyritään saamaan todisteita rikosasiassa tai esimerkiksi selvittämään anonyymien kirjoittajan henkilöllisyys, ei myöskään olisi mahdollinen. Lisäksi televalvonta teleosoitteen tai päätelaitteen haltijan suostumuksella jäisi pois keinovalikoimasta. Verrattuna kiihottamisrikokseen, jossa maksimirangaistus on kaksi vuotta, poliisin edellytys selvittää nyt esitettyä rikoksta olisi hie- man rajallisempi, mutta Poliisihallitus ei pidä sitä ongelmallisena.

Rangaistavuuden alaa ehdotetaan rajoitettavaksi koskemaan ainoastaan tapahtumia, jotka kansainvälinen tuomioistuin on vahvistanut lainvoimaisella tuomiolla. Tämä on perusteltua, sillä se ehkäisee eri maiden kansallisten tuomioistuinten mahdollisesti ristiriitaisten päätösten tulkintaa ja estää tarpeetonta rajoittamista keskustelussa käynnissä olevista tai vielä epäselvistä maailmantapahtumista.

Poliisihallitus pitää myös hyvänä sitä, että HE-luonnoksen perustelujen mukaan tekstin jakaminen, esimerkiksi internetlinkin kautta voisi olla rangaistavaa, vaikka jakaja ei olisi itse kirjoittanut tekstiä, kuitenkin niin, ettei pelkkä positiivinen reagointi ("laikkaaminen" / "tykkääminen") sosiaalisessa mediassa vielä täyttäisi teon tunnusmerkistön. Rangaistavuus edellyttäisi siis sitä, että viesti jaettaisi konkreettisesti eteenpäin.

Poliisihallitus pitää myös hyvänä sitä, että ehdotetussa tunnusmerkistössä edellytetään, että teko aiheuttaa vähintään abstraktia vaaraa yleiselle jär- jestykselle tai yllyttää väkivaltaan tai vihaan. HE-luonnoksen mukaan pelkkä asiattomuuksien huutelu sosiaalisessa mediassa ei täyttäisi tunnus- merkistöä, vaan teolta vaadittaisiin tiettyä vakavuuden astetta, mikä arvioi- taisiin viestin sisällön perusteella. Tämä rajaus on tärkeä poliisille, sillä ne- tissä esitetyt jyrkät mielipiteet, etenkin anonyymisti, ovat yleisiä ja usein vä- hemmän merkittäviä.

HE-luonnoksen mukaan vaihtoehtona uudelle rikossäännökselle olisi lisätä vakavien kansainvälisten rikosten kieltäminen rikoslain pykälään kiihottami- sesta kansanryhmää vastaan. Tämä olisi kuitenkin ongelmallista, koska kyseinen pykälä suojaa vain ryhmiä, kun taas puitepäätös vaatii suojan myös yksilöille, jotka kuuluvat näihin ryhmiin. Vakavien kansainvälisten ri- kosten kriminalisointi ei siis voisi sisältyä tähän pykälään ilman sen sovelta- misalan laajentamista. Lisäksi todetaan, että yleistä järjestystä häiritsevät rikokset eivät välttämättä kohdistu yksityisiin henkilöihin.

Poliisihallitus pitää tärkeänä sitä, että esityksessä olisi selkeästi ilmaistu, ettei ehdotetun rikoksen yksittäisille teon kohteena olevaan ryhmään kuuluville tai esimerkiksi viestin henkilökohtaisesti vastaanottaneille henkilöille olisi asianomistajan asema, joka laajentaisi rikoksen esitutkintaa kohtuuttomasti ja vaatisi poliisilta suuria resursseja.

Poliisijohtaja

Sanna Heikinheimo

Poliisitarkastaja

Måns Enqvist

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Poliisi 20.09.2024 klo 12:21. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaimosta.

Jakelu

Oikeusministeriö

Tiedoksi

Poliisihallituksen esikunta  
Poliisilakimies Visa Weckström